

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 60.—, POLUGOD. K 30.—, ČETVRTGO
 K 15.— POJEDINI BR. 2 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Zločinačka Mađarska.

Danomice dolaze vijesti iz Mađarske o umorstvima i o nestajanju Židova. Iznesene su činjenice tako užasne, da se svakome iole čovjeku mora da stigne krv u žilama. Ovo više nisu ljudi; a da sramota bude veća, dešavaju se ta umorstva podmuklo i prikrivaju »iščezavanjem« žrtava. U svijet se šalju demanti, koji su vrhunac cinizma, a u isti mah, kad se radi kulturnoga svijeta demantuje, da mu se zamažu oči, nastavlja se s ubijanjem Židova. Pa da cinizam bude još veći, sve se to čini pod lozinkom hrišćanstva.

Hrišćanstvo, ono bar, kojemu je do svetosti i čistoće njegovih vjerskih zasada, moralo bi da gromovitim protestom ustaje protiv ovoga skvrnjenja hrišćanskoga imena. To svijet i radi ondje, gdje se u strasti jedne beščovječne mržnje nije utopio smisao za čovječnost i etiku. Englesko transportno radništvo i poštari prosvijećenih država ne samo što protestuju nego zaključuju i prekid saobraćaja s Mađarskom. Internacionalna socijalna demokracija, kulturne elite nordijskih naroda, šalju državniceima ogorčene proteste. Medjuto zločinaštva u Mađarskoj traju dalje i ima na žalost ljudi, pa i u nas, kojima se praktike Horthyjevih četa čine vrijednima nasljedovanja, puni su hvale prema njima i tek što iz nekog lažnog srama nemaju odvažnosti, da priznaju, te im je po čudi ovo ubijanje ljudi, koje bi bilo sramotno i zvjersko i onda, kad krivnja žrtava ne bi sastojala jedino u tomu, što su Židovi.

Židovstvo strepi od tih užasa. I ono se pita, nije li nakon svega, što je svijet u moralnoj razvratnosti i zvjerstvu proživio, tužnj dokaz etski kulturne dekadencije čovječanstva, što ne nasmaže jednu spontanu revoltu protiv svoga samoobeščaćivanja po nekolicini vodja, koji zlopotrebljuju skrovite instinkte masa, koja može, vodjena, da bude jednako kreposna kao i zločinačka.

No pored logike srca ima i logika mozga. Koliko je glas čovječnog srca u čovjeku-zivotinji zamr'o, toliko će jedared morati spoznati, da se sloboda jednoga naroda ne može da sazda na prolivenoj krvi drugoga naroda.

U onim klasama mađarskoga naroda, koje su njegovim udesom upravljale i sveudilj upravljaju, oduvijek su bili gospodovni instinkti i prema rođjenomu narodu.

Narodi drugih jezika i druge loze u Mađarskoj su, više no drugdje, iskusili, kako je u tome narodu kultura i civilizacija, građanska sloboda i nacijska, kako je sve to bilo jedan ukras na varvarski-mongolskoj fasadi. To traje evo i dalje. Od svijeta naroda bivše Mađarske samo su još Židovi ostali pod tim gospodstvom. Oni, te su toliko doprinijeli ne samo kulturi i ekonomskom procvatu toga naroda, nego i njegovu potenciranome šovinizmu, sada, kad nema drugog, tko bi se proganjao, iskusuju, što znači biti u vlasti jednog neiskorjenivo surovog plemićkog i vojničkog režima, koji se kukavno osvećuje s rasapa svoje vlasti onima, koje svijet nije umio da izbavi iz njihove vlasti.

Ali ta Mađarska u interesu časti eu-dorednoga svijeta treba i mora da ostane bar mentalno izolirana. U tome pogledu bar mora da ostanu granice neprohodne i da se ne dozvoli nikakovo kriomčarenje moralno niskih valuta, koje bi mogle da strovale moralne valute pograničnih naroda.

U interesu časti to valja da svaki eu-doredan čovjek zahtijeva, pa da mi Židovi ne ostanemo osamljeni sa svojim bolom nad tolikim žrtvama i sa svojim ogorčenjem. Civilizovani svijet morat će da dijeli s nama bar ogorčenje. Uzalud će tad hrišćanska Mađarska vikati, kako više, kad se radi o otejepljenju njezinih nekadašnjih sastavnih dijelova: »Ne, nikada!« Ili će u tome narodu prodrjeti eu-doredne sile, koje u masi za cijelo postoje, ili će se desiti jedno opće otejepljenje čitavog kulturnoga svijeta od tih varvara srednje Evrope, koji liju krv Židova jednako, kako su im braća po krvi, Turci, klali Armence.

Halucim.

(Pismo).

Moj dragi prijatelju, kad smo prije noću išli umom i razgovarali o mladeži i mladom vedrom srcu, bili smo često tužni, jer smo mislili, da u nas nema prave omladine, omladine riječi i čina, omladine harmonijskoga života. Ali evo mi nešto drugo doživljavamo: mladići i djevojke ostavljaju letargičan život dosade, tuge i optužbe, napuštaju nemetnuti tok života, biraju sebi svoj poziv, postaju jednostavni radnici. Ovi radnici — pioniri samo su dio onog velikog pionirskog pokreta, koji se sve više širi u jevrejskoj omladini u galutu. Taj haluc-pokret spremio je i kod

nas u Jugoslaviji nekoje mladiće i prvi se rezultat pokazao u stvaranju prve omladinske kolonije i poljodjelske stanice u Bijeljini. Svi su ti haluci prošli školom diskusija, predavanja i teorije, svi su vodili borbu protiv porodičnih veza, a i protiv slabosti u sebi, jer halucijska ideja traži bezuvjetni aktivizam i određenje smjera čitave egzistencije. Dok čovjek ostaje u gradu i čini dalje sve isto, dotle ima još uvijek u cijlonističkoj sumišljenosti nešto nenaravno, prisiljeno, sporedno. S toga je samo najmlađoj omladini zapravo moguće, da izvede zadnje konzekvencije cijlonističkog naziranja, da se oslobodi porodice, škole i društva. »Svi vi, dragi moji, ne ćete se vratiti u obećanu zemlju« — reče Mojsije u pustinji.

Stvorena je prva kolonija haluca u Bijeljini. Već prije mjesec dana, kad su Brčkom prolazili nekoji haluci iz Osijek, znao sam, da se nešto zdravo budi u omladini, da ih neko oduševljenje tjera. Ali uzalud sam na njihovu licu tražio onu bol i nuždu duha, o kojoj govori Abad-Haam, kad piše u svojim »Al parašat de-rahim« o duhovnoj revoluciji, koja će nastati iz velike boli u duši jevrejskoj. Moguće poznaje tu čežnju i nuždu duha samo istočni Jevrej. Onda sam u razgovoru s njima tražio ono jevrejsko znanje, poznavanje istorije i kulture, što Martin Buber, Herzl i Nordau zahtijevaju od svakoga jevrejskog čovjeka: neka se svaki povrati jevrejskoj kulturi, prije nego što se vrati u jevrejsku zemlju. — Kad sam o tome razmišljao, bio sam tužan, ali opet rekoh sebi, da se svi mi moramo veseliti već samoj činjenici, da ima takve omladine, koja se vraća jednostavnom radu i stvara tip priprostog čestitog seljaka: neka oni rade za jednu budućnost, pa će im doći do svijesti i kulturna prošlost i upoznaće je bolje.

Nedugo poslije sastanka sa halucima, koji su ovuda prolazili, stigao je jedan stariji Jevrej ovamo, koji je posjetio haluce na salašu kod Bijeljine. Kad sam ga upitao za rad naših ljudi, zaplakao je i nije mogao ni riječi reći. Zašutih i ja i osjetih, da se ipak nešto ozbiljno i veliko zbiva, dok stariji proljevaju suze radosnice i rado bi svoju vlastitu djecu žrtvovali da ih ne treba u borbi za egzistenciju vlastite porodice.

Htjedoh sam onamo ići i svojim vlastitim očima gledati. — Kad sam se odlučio

da podem na jednu turneju kulturnih predavanja, započeh taj svoj put Bijeljinom. Jevreji grada Bijeljine sačinjavaju uzornu općinu u Jugoslaviji: pripravnici, požrtvovalni i svjesni. Vidi se, da su mnogi energični naši ljudi u ovoj općini radili. Hram je upravo jedna neizmjereno lijepa građevina: ugodno svijetlo, boje orijentalne, vesele, vedre, plavo-bijela boja vijuga se i izbijaju svuda. U blizini hrama je još komad zemljišta, na kome će biti sagrađen jevrejski dom. U tom gradu znači bogostovna općina isto što i cionistička organizacija: nema suvišnog trvenja, jer su svi svjesni Jevreji, — Samo u blizini takve općine mogla je nastati prva haluc-naseobina.

Odmah iza ručka odvezoše nas kola vlasnika Avrama Fincijsa na salaš. Vozili smo se obalom jednog kanala, koji je bio pun vode poslije nedavne kiše. Kočijaš njemačkog porijetla pričao mi je na putu o dobru, o usjevima, pokazivao mi rukom, dokle sve dosiže Fincijsovo imanje, koje sad pripada (s pravom rada i uživanja najvećeg dijela plodova) palestinskom resoru; ovaj će na ovo zemljište slati grupe haluca, koji će ondje proći školu poljodjeljskog rada i odavle poći u Palestinu. Gledao sam livade, polja i pašnjake, u pozadini šumu i brda: krasna okolica, plodna, obrađena i dobro gnojena.

Napokon stigismo preko jednog malog mosta u naselje. Već sam tamo iza ograde u bašči opazio nekoliko naših mladića, koji upućeni od jednog ekonoma kopaju jame, sitne zemlju i miješaju je sa gnojem. Odmah na ulazu cvjetni park na lijevoj strani, iza njega mladi (istom nedavno zasadeni) voćnjak, a na desnoj strani velika bašča za povrće, u njoj isto nekoliko haluca. Iz cvjetnog parka uzdiže se lijepa kuća, u kojoj domuje vlasnik sa svojom suprugom. Taj vlasnik, gosp. Avram Finci, nije uopće onakav jedan veleposjednik, kako ga mi sebi obično zamišljamo: nema u njemu ništa gazdinsko. Naprotiv je on dobričina, ljubezan, blag i zlatnoga sree. Sve on nekako očinski shvaća, podupire, vjeruje u uspjeh i ima mnogo strpljenja. Kad se grohotom nasmije, zavede sve, čuje se sve do brda, a gnoj se u zemlji još jednom pomiješa sa zemljom; vjeruj mi, moj dragi prijatelju, da se samo ovakav jedan jevrejski seljak može tako zavodno i naravno smijati. — Pod kućom vlasnikovom je velika avlija, na kojoj se čitav život tog naselja odigrava. Ovdje je stan naših haluca, bunar, štale, kuhinja, stan jedne radničke porodice, dom jednog ekonoma i druge nužne manje i veće ekonomske zgrade (za perad, sprave, za spremanje namirnica i t. d.) Kako se može prosuditi: imade svega, što jedno ovakvo naselje treba.

Dakle može se na prvom mjestu čitavo poduzeće smatrati produktivnom ekonomskom zadrugom. Svi haluci spadaju jednoj prije svega ekonomskoj vezanoj zajednici. Svi moraju raditi i sve treba plod rada da prehrani. Izvan te žive zajednice stoje spomenuti ekonom s porodicom, radnička porodica, kočijaš, pastir i valjda još po koja pomoćna sila. Zajednica mora vremenom tako daleko doći, da se potpuno može prehraniti svojim radom i da budućoj grupi ostavi plodova i nužnog kapitala za promet. Kad bi sve tako bilo, onda bi se čitava haluc-grupa mogla na-

zvati ekonomskom porodicom, koja bazira na zadrugarskom našljednom temelju i na pravu jednake vrijednosti svakog člana. Kako vidiš, moj dragi, i nehotice (a valjda je to nekima i svjesno-namjerno) razvija se onaj tip zajednice i ekonomske seoske družine, kako je mi želimo: svaki član postaje radom jednako vrijednim, ali svima je stalo do zajednice, pa podižu socijalnost i solidarnost, a ubijaju u sebi onaj materijalistički egoizam. Imao sam prilike, da doživim mnogo toga u pogledu solidarnosti i socijalnoga duha; brine se jedan za drugoga: što je moje, to je i tvoje, jedan za sve, svi za jednoga. Jedan pomaže drugom, žrtvuje od svoga, ako je potrebnije drugom.

Govorio sam o ekonomskoj zajednici, pa moram spomenuti ovdje još stan, hranu i odijelo. Svi muškarci stanuju u jednoj čistoj ugodnoj baraci, svijetla ima dosta, a uvedeno je i električno svijetlo. Gotovo u sredini čitave sobe nalazi se dugačak stol i dvije duge klupe (kao što obično u seljačkim kućama, gostionama ili u kasarnama i običnim narodnim kuhinjama). Na desnoj strani kod ulaza do zida je klupa sa umivaonicima. Uza zid svuda jednostavni kreveti: željezni kreveti sa tvrdim slamnjačama; na svakom krevetu jedan pokrivač ili k tome još kakav ogrtač. Pokraj kreveta sandučić, kutija ili kofer; nad krevetima obješena odijela, štapovi, šeširi, peškiri, violina i druge stvari: stan halucističkih vojnika. U sobi je još jedan ormar za svašta i svakoga. Nekoliko knjiga leži na ormaru (zanemarene su, kao da ih nitko ne voli). U sobi je nekih dvadeset kreveta; čini mi se ipak, da je prostor nešto malen za toliko pluća. — Žene imadu za sebe malu sobicu.

Hrana je prilično jednostavna: mlijeka, sira, kajmaka; kruha, koliko svaki hoće. Mesa ne jedu svaki dan. Trebalo bi o tome više razmišljati. Bijeli mekani sir i mlijeko prilično slabe stomak. Morali bi se što više naviknuti na bezmesnu hranu, ali to više masti, jaja, u mlijeku kuhanih tjestenina i slično. I u pogledu drugih užitaka (alkohola i pušenja) trebalo bi polagano uvести apstinenciju. Halucijska grupa mora biti protiv alkohola i nikotina. Opazio sam, da su mnogi u tom pogledu daleko došli. Kod kuhanja trebao bi i po koji muškarac za zamijenu žene (kod mijesjenja kruha našao sam jednoga haluca sa jakim mišicama kako »veže« i mijesi tijesto). Možda se to čini smiješnim, da muškarac isto naizmjenice u kuhinji radi, ali ako se malo razmišlja, nije stvar baš tako čudna.

Odiijela je svaki sam sebi ponio, ali bi ipak nužno bilo, da se iz halucijskog fonda napravi jedinstveno odijelo od kakve jake i čvrste robe, možda onakve boje, kakve je zemlja. Kod rada znoji se čovjek, kaljaju se košulje; treba se polagano naviknuti na to (naročito za sunčana dana), da se tijelo razgali do pojasa.

Ali haluc-grupa nije samo ekonomska, nego ujedno i radna zadruška; ona je zajednica, koja mora biti radom vezana. Glavni je tu problem svakako podjelba rada. Svi se haluci pokoravaju zapovijedi jednog radnog upravitelja. Kad tko na red dođe mora ustati u četiri sata, svršiti poslove oko konja i krava, brinuti se za štalu; netko mora nositi gnoj, netko opet valja da se pobrine za perad, jedan je ma-

gaziier, žene moraju musti krave, jedni moraju u bašču, jedan se opet brine za pećinjak i t. d. Tako se polagano stvaraju posebni pozivi unutar zajednice rada: pećinar, baščovian, konjogojitelj, kočijaš, pastir. Šteta, što nema među halucima pravih zanatlija (kovača, cipelara, krojača, stolara i drugih.) — Kad govorim o podjelbi rada, spomenuću položaj žene u haluc-grupi. Pitanje spola je važnije, nego li što se misli i priznaje. Priznati li se i potisne ova fiziološka čitjenica, razviše se neistina i neiskrenost među spolovima, koja će biti od štete čitavoj zadruzi. I u grupi se odijelila žena od rada: ređiti sobe, prati rublje, kuhati, musti krave. Zašto se ne prepusti djevojkama potpuno bašča, kao što je to običaj gotovo u svim palestinskim kolonijama? Neka žene isto dođu do lakšeg poljodjeljskog rada. Osim toga moraju (barem kod tih prvih pokušaja i početaka) osloboditi žene od teškog rada i rasteretiti ih, da dođu do tjelesnoga odmora i duševno-osjećajnoga života. — Jer to kod naših haluca nije sasvim tako (jer nijesu barem za pranje rublja i kuhinju namješteno privremeno dvije — tri plaćene sile), to se djevojke umaraju, mladići predugo rade. Ali sve je teško na početku i sigurno je, da će se sve urediti i staloziti, jer svi teže za iskrenošću, vedrinom i pjesmom kod rada. — Spomenuh ti već, dragi moj haveru, potrebu, da se (kao što o alkoholizmu i nikotinu te o mesnoj hrani) otvoreno i drugarski govori o seksualnom pitanju. Jedino ako se jasno o tome govori, moguće je upućivati drugove, da je tijelo u mnogim svojim željama samo jedan mehanizam, kojega djelovanje ovisi o načinu, vrsti i množini hrane, o vremenu spavanja, o tome, da li se tijelo često kupala hladnom vodom, da li intenzivno radi i t. d. Mora se naročito u pogledu tjelesnog života uvести naziranje, estetsko-etsko i nacijski valja promatrati sve, te me zamijenjivati samo uživanje i ugodnost sa zbilja organski-prirodnom potrebom. Treba u tome stvoriti čistu jasnoću.

Ali i to bi bila pogreška, ako bi nekoji haluci smatrali prelaz iz gradskog u seljački, iz galutskog u palestinski život jednostrano fizički (Nordauovo Muskeljudentum-), pa pretjerali u tjelesnom radu i naprezanju. Reče mi jedan haluc, da on vidi u tome jedan napredak, što haluci većinom nemaju nikakvih kulturnih potreba. To nije ipak nikakav napredak. Haluci ne smiju biti samo ekonomska zajednica i radna skupina, nego i duhovna zadruška. Hapoel-hacair i šomrim izdavaju svoje časopise i imaju vrijeme za čitanje i duhovni razvoj. Vidio sam i čuo sam, da pjevaju zajedno, razgovaraju se i uče hebrejski, ali to još nije dosta. Znam i to, da nekoji upravo fanatički rade fizički prekomjerno i zanemaruju sve drugo, ali ni to nije dobro. Duh veže jače, nego li stomak i rad. Rad ne smije previše umarati, nego moraju i oči i sree doći do svoga života. Cilj je, da stvorimo harmonijskog čovjeka: harmonijskog u tijelu i duhu. Zato: kraće raditi, a intenzivnije, malo više vremena svaki dan za daljnji duhovni razvoj. Neka se čitaju knjige o poljodjelstvu i općoj ekonomiji, o Palestini, ali i literarne i kulturno-istorijske. Neka bude vremena i za muziku i za prirodu. Znam, da će svi haluci reći, da je to teorija, ali to su bila moja opažanja, a to su još i sada

moja uvjerenja, pa ja ću ih spomenuti, neka budu na korist. — Pored ove duhovne zajednice, koja se mora gojiti i oplemenjivati, nužno je, da se što više iskristalizira i tip duhovnog vode u grupi. Svi su u zadruzi jednaki, ali to je jednom nužda (a opazio sam, da je ovo nužno i kod naših haluca); taj voda nije diktator, nego onaj drug, koji i nehotice izbija na površinu kao prijatelj, koji je sa svima neovisan, u neutralnoj ravnoteži, lično nevezan naročito ni uz jednog člana, ali zato usko i bratski vezan sa svima. Ovoga će prijatelja osobito priznati i on će svima biti neko utočište izmirenja, vjernice i trajnog idealizma. — Nužno je i to spomenuti, da je religijski problem isto takvo važno pitanje haluc-grupe. (Spominjem ti i to, moj prijatelju, jer znam, da je i kod drugih haluc-grupa to pitanje važno, pa neka bude i naš haluc o svemu informisan). Sada se upravo nalazi među halucima tip jednog pobožnog talmudiste. Pobožnost je drugo, a religijsko osjećanje je drugo. Haluci će sada moći razmišljati o tome, da li moramo sve forme bogoslužja zabaciti, kako valja blagdana svetkovati, i da li se treba ipak polagano opet vratiti onom jednostavnom shvaćanju o Bogu. Naši haluci ne rade subotom, nego tim danom idu u hram i miruju.

U glavnom mogao bih reći, prijatelju, da možemo biti veoma zadovoljni sa našim halucima, pa ujedno željeti, da se stvore širom Jugoslavije mnoge druge družine, koje će iskoristiti iskustva ove prve zajednice na salašu u Bijeljini.

Šalom!

Brčko, 10. sivana 5680.

Dr. Jichak ben Moše Altarac.

Naseljivanje Palestine.

Važne izjave dra. Weizmanna.

30. maja bila je 21. godišnja konferencija engleske cionističke federacije u Londonu, kojoj su pribivali Weizmann, Sokolov i Lord Rothschild. Dr. Weizmann kao predsjednik izrekao je govor, koji domašamo ponešto skraćeno:

Sakupili smo se danas u veoma istorijskom času. Nakon tisuće godina patnja i težnja za Palestinu, stojimo danas pred Vama s čarterom židovske slobode u Erec-Israelu. — Svečana je tišina zavlada, kad je Weizmann spomenuo one, koji nijesu doživjeli uspjeha svoga rada: Herzla, Wolffsohna, Členova, sir Marka Sykesa, Aaronsohna i druge. Spominje dalje britske i židovske vojnike, koji su pali u boju za Palestinu, najpače Trumpeldora. Zatim nastavlja: Ušli smo sad u novu epohu svoga rada; stojimo pred djelom obnove Palestine. Palestina ima velike dijelove neokupirane i neobrađene zemlje, s kojom sad raspolaže mandatarna vlast, koja će se prije svega sporazumjeti sa židovskim zastupstvom, što će se osnovati u Palestini, da se upotrijebi ta zemlja za obradivanje i naseljivanje židovskih kolonista. Teško je sad ustanoviti količinu te zemlje i broj naseljenika, koji se na njoj mogu naseliti, ali uzme li se u obzir neznatna gustoća pučanstva u Palestini, a velika gustoća na Libanonu, koji je ratarski i geološki sličan Palestini, razlika je oko 100 na četv. klm.; za toliko dakle po četv. klm. ima još mjesta u njoj, a da se ne dira u ničiju svojinu. Gustoća pučanstva u koloniji Petah Tikve iznaša

1000, a u Rehobetu 700 na četv. klm. To može da se opetuje mnogo puta u primorskoj nizini. Uz organizovano razvijanje, dobre stanove i dobru vladu ima se agrikulturni razvitak neograničenih mogućnosti, koje će zacijelo zadovoljiti idućih četiri do pet generacija židovstva.

Teško je unapred predviđati, koji će se metod agrikulturnog razvijanja primijeniti. Ali jedno je jasno na osnovu naših iskustava u posljednjih 40 godina, naime, da je Židov kadar postati seljakom ili zemljoradnikom, ako agrikultura bude na visini znanosti. Agrikultura se mora prilagoditi intelektualnoj visini Židova; to se može i to se postiglo u Palestini.

Palestina, na sreću, nije veoma bogata prirodnim blagom; nema, na sreću, zlatnih rudnika. Ona, dakle, nikad ne će postati zemljom, koja bi privlačila pohlepne spekulante. Ima izvjesnu količinu vodene sile, dostatne za industrije, koje se mogu razviti u zemlji; ta vodena snaga dotječe, da elektrizuje malu zemlju Palestinu, a to je za nas osobito važno ne samo s industrijskog nego i sa socijalnog gledišta. Iskustvo u starim zemljama pokazalo je, da sve socijalne nepravde i svi socijalni nemiri, uzrokovani tim nepravdama, nastaju velikim gomilanjem ljudi u industrijskim manufakturama. Fabrike, mašine, koje oko sebe skupljaju ljude, jesu do izvjesne mjere centri socijalnog progresa, ali zajedno i centri socijalnog razdora. U Palestini ne smijemo imati dimnjaka. Treba da razvijemo industriju u kući kao u Švajcarskoj i u nekim urarskim departementima u Franceskoj.

Kao što u agrikulturi, tako moramo i u industriji nastojati da razvijamo zatvorene naše obine i male posjede, tako da muž sa svojom familijom može imati svoj mali industrijski koncern i tako, da možemo parafrazirati staru rečenicu: »Svaki pod svojom lozom i svaki pod svojom smokvom« u rečenicu: »Svaki sa svojim malim motorom i svaki sa svojim malim vrtom«. Moguće su industrije u vezi s ratarstvom gojenje i predenje svile i srodnih proizvoda, a u vezi s malim mašinama i instrumentima brušenje dijamanata i stakla, u čemu već postoji velika židovska tradicija. Cionistička organizacija i mandatarna vlast unapredivat će program za ta zanimanja.

Poznavajući prirodu Židova, pridajemo uzgojnom razvitku najveću važnost. Školska djelatnost, sad već veoma znatna, uskoro će se razviti deseterostruko. Sve će se škole izgraditi brže no mnogi od nas misli.

Javlja se pitanje: jesu li politički uslovi dosta čvrsti i dosta jasni, da nam obezbijede razvitak tih triju grana razvitka. Nijesam u stanju, da pred ovom skupštinom pročitam tekst mandata, o kojemu se sad raspravlja i koji će za mjesec dva ratificirati Liga Naroda. Ali za cijelo mora tekst mandata sadržavati takove političke, ekonomske i administrativne uslove u Palestini, koji će omogućiti naseljivanje velikog broja ljudi u zemlji i razvitak u pravcima, što sam ih naveo.

Palestina ima plodno tlo, sada na žalost opustošeno. Palestinsko tlo nije tlo u običnom smislu riječi. Ono je tlo, u koje treba da uložimo energije i novca, krvi i imetka, e da se učini plodnim tlom, o kakovu govori Biblija. Bit će, držim, privilegij židovskog naroda, da doprinese tu krv i to blago, e da obrati pušto tlo Plasetine u zemlju mlijeka i meda. Tražili smo privilegij, da to

uradimo i nadam se, da će nam se taj privilegij dati. Nije to privilegij za kapitaliste. Palestina ne će privlačiti internacionalnog kapitala; privlačit će nacionalni kapital, koji je pohranjen u Židovskom Narodnom Fondu ili u džepovima cionista. Tko će obnoviti Palestinu, ako ne židovski narod? Taj smo privilegij tražili, a ja ne sumnjam ni časa, da će civilizovane države priznati potrebu, da nam dadu mogućnost za djelo bez odgadanja.

Nadamo se, da će se luke i vrata Palestine otvoriti za mjesec, dva. Bit će u zemlji uprava, koja će voditi politiku izraženu u deklaraciji vlade Njegova Veličanstva, koja će učiniti svojim programom razvitak židovske domaje te će se brinuti za interese sadašnjeg pučanstva. Bit će britska uprava, i bit će uprava, u kojoj će učestvovati Židovi.

Treba doći što prije u priliku, da dodjemo u Poljsku, Litvu i u sve zemlje terora i da kažemo Židovima, da smo dobili mjesta za njihovu djecu, e da se spase od uništenja i da se regenerišu. Moramo predočiti mandatarnoj sili i britskoj vladi i upravi u Palestini, da se to pitanje mora riješiti zajedno, s ljubavi i skrbi, jer je to pitanje života i smrti, pitanje uzgoja novog naraštaja Židova. Treba da spasemo djecu. Ona mora da izadu iz pakla istočne Evrope i da se dovedu u Palestinu.

Mnogo se govorilo iza San Rema o saradnji između cionista i necionista. Kroz godine čekali smo na priliku takove saradnje. Ta je prilika došla sad, kad imamo politički čarter za Palestinu. Izričem mišljenje cionista cijeloga svijeta, kad tražim, da oni Židovi, koji su stajali postrance, dođu da se okoriste ovom slavnom prilikom za saradnju u izgradnji Palestine. Samo jedan uvjet stavljamo, a taj jest, da to bude židovska narodna domaja. To nije nikaki dobročiniteljski bazar. To nije čista religijska zajednica. To je Židovska narodna domaja, djelo, koje obuhvaća sve što živi i djeluje u židovstvu i ja mislim, da će oni Židovi, koji imaju i kap judaizma u svojim srcima, shvatiti ovu priliku, te da će doći i pomoći oko izgradnje židovske narodne domaje.

Baš prije odluke u San Remu prošli smo crne dane. Židovska je krv tekla u ulicama jeruzalimskim. Ali ti su dani izbrisani odlukom u San Remu i određanjem nove uprave u Palestini. Ostala je samo jedna stvar i ja Vas molim, da apelujemo na mandatarnu vlast, da popravi nepravdu počinjenu na jednom od naših najboljih muževa, na Vladimiru Jabotinskome. Ljaga je na britskoj pravdi, ako taj muž ostane ma i jedan dan dulje u tamnici u Ahi. S poštovanjem molimo mandatarnu vlast, neka pusti na slobodu Jabotinskog i njegove drugove. Dogadaje u Jeruzalimu organizirali su naši neprijatelji, kako bi dokazali, da Židovi i Arapi ne mogu zajedno živjeti. Nije istina! Imam dokaze u ruci, a ti su se dokazi podastri mandatarnoj vlasti i vrhovnom vijeću. Židovi i Arapi mogu i hoće živu zajedno prijateljski. Onim arapskim ekstremistima, koji su organizovali masaker u Jeruzalimu, kažemo, što smo rekli narodu u Poljskoj ili Rumunjskoj ili Rusiji; te metode mi poznamo i te su metode bankrotirale. Kojigod narod misli, da stvara svoju nezavisnost krvlju Židova, vara se. Arapski narod ima izobila mjesta. Centri arapske civilizacije su Damask, Bagdad i Meka i ondje će se, nadamo se, razviti velik

i napredan arapski narod. Palestina bit će židovski narodni dom. To mora da kažemo otvoreno i čestito svojim prijateljima i dušmanima, a nas Židove, koji smo iskusi u pogromima, ne će zastrašiti nikoji pogrom u Jeruzalimu. Naša je sudbina, da idemo u Palestinu i onamo ćemo poći i ondje ćemo se nastaniti. Nikoja sila svijeta ne će nas prestrašiti od naše sudbine, koja je upisana u analima istorije svijeta. Ali u isti mah pružamo ruku prijateljski onim Arapima, koji su u Palestini. Hoćemo da živimo s njima i da se razvijamo s njima u pravcima, koje sam Vam prikazao i mislim, da će većina Arapa, izuzevši nekoliko demagoga, ići zajedno s nama. Imamo za to dokaza i naša je dužnost, da učinimo sve, da vežemo veze prijateljstva, koje moraju da se vežu između ova dva naroda, Židova i Arapa, a kad to budne, kad taj razvitak bude započeo, i kad se stvori ovo prijateljstvo, Palestina će opet oživjeti, a od sniježnih visova Hermona do pustog pijeska El Ariša, od gora moapskih do modrog Sredozemnog mora orit će se jedan hvalospjev Bogu Izraelovu, što je svoju djecu doveo natrag u obećanu zemlju.

Dr. Weizmann predlaže na to razoluaciju, u kojoj engleska cionistička federacija blagodari državniciima alijiranih i asociiranih država na odluci u San Remu.

U popodnevnoj sjednici dr. Weizmann, odgovarajući na pitanja, bavi se poglavito useljavanjem u Palestinu. Bit će dvije vrste useljenika. Za jedne će cionistička organizacija vidirati dozvole ili pasporte i za njih će ona preuzeti odgovornost. Drugi će ići na svoju odgovornost. U sadašnjem stanju Palestinu ne mogu da poplave emigranti, koji se ne mogu sami uzdržavati. Valja zemlju dovesti u takove prilike, da može primiti velik broj useljenika. Valja ustanoviti kontrolne stanice u zemljama iseljavanja. U lukama Palestine i Sredozemnog mora valja osnovati domove za one, koji se iseljuju, odnosno koji proputuju — Drugo je važno pitanje nastambe. Palestina treba bar 5000 kuća. Trebat će izraditi građevni program, a prije još program za barake za radnike. Pri tome će se zaposliti 15.000 ljudi. Židovsko zemljište, koje se sad ne obrađuje, može da zaposluje daljnjih 3000 do 5000 ljudi. Izvjestan broj malih industrija može da se odmah započne. Tako bi se u 12 mjeseci moglo nastaniti 25.000 do 30.000 naseljenika; a ovaj broj će se povećati pripravnim radom prvih naseljenika. Možda su te brojke umjerene, ali nužno je, da se radi oprezno. Drukčije, budemo li radili pod pritiskom potreba u Poljskoj i Rusiji, može da se pokvari sve. Počne li priticati potrebna svota za velike pothvate, bit će mjesta za više useljenika.

Dr. Weizmann izjavljuje, da će se civilna uprava uvesti 1. jula, bez obzira na to, hoće li se dotle potpisati ugovor s Turskom ili ne. Za ono, što će pojedinci učiniti iz privatne inicijative, cionistička će organizacija davati informacije, ne će preuzimati nikakve odgovornosti. Uz britsku administraciju uredit će se židovsko predstavništvo (agency) ili vijeće, koje će imati ekonomskog uticaja; ono će uticati na useljavanje i ekonomske koncepcije, no to ne će biti koncepcije za kapitalističku eksploataciju. Samo židovsko vijeće će namicati sredstva za nabavu zemlje u Palestini; ono će biti odgovorno za irigaciju i elektrizaciju zemlje. Bit će savjetodavno vijeće upravi u svim

pitanjima židovske narodne domaje. Mi ne idemo u zemlju kao Prusi ili osvajaitelji. Mi smijemo da budemo najposljednji, koji ćemo ikome učiniti krivo.

Neki misle, da cioniste same nemaju potrebne snage za izvedbu djela. Ako je tako, mi ćemo sazvati svežidovski kongres, da izabere novu egzekutivu za izvedbu djela. Do toga doba cionistička će organizacija saradivati s pojedinim organizacijama i ljudima.

Naša je dužnost sad, da damo svoj odgovor na odluku u San Remu. Čita telegram iz Palestine, gdje je narod dao dragulje, zlato i srebro, mjesta za zgrade — sve, te je skupio 30.000 funti sterlinga. To je jedan primjer, drugi ima da slijede. Silno je djelo pred nama, ali židovski narod ima sav novac, koji trebamo. Svaki iseljenik stajat će 200 funti sterlinga. Treba novaca, kojega nitko ne će povratiti ni nama ni našoj djeci, ali će omogućiti židovsku Palestinu. Trebamo 25.000.000 funti. Pretvorit ćemo odluku u San Remu u krpu papira, ako to ne namaknemo.

Drugi govornici.

Sokolov pozdravlja miting u ime egzekutive cionističke organizacije. »Bili smo sanjari, ali drugi su spavali. Sad je naš san postao zbiljom, a pred nama je djelo veće na što smo mislili. Oči svih cionista uperene su u Vas, u cioniste mandatarne sile.«

Lord Rothschild spominje se istorijskog mitinga u londonskoj operi iza Balfourove deklaracije, kad je lord Robert Cecil rekao: »Idite natrag u Palestinu, jer svijetu treba lekciija, koju mu Vi možete dati.«

Prihvata se rezolucija, koja, spominjući se besmrtnog vode Teodora Hetzla, izriče zahvalu Sokolovu, Weizmannu i lordu Rothschildu.

U daljnjem tečaju rasprave izvješćuje dr. Weizmann, da je posebna skupština, koja se održala u nedjelju, zaključila, da bi se svaki delegat do najveće mogućnosti sam oporezovao za vrijeme od 10 godina, e da se namakne fond od 25.000.000 funti. Izjavljuje, da je to bio najsvetčaniji momenat u njegovu životu. Njemački cionisti zaključili su, da namaknu godišnje 70.000.000 maraka kroz 10 godina. Nekoliko delegata obvezalo se u roku od 10 godina namaknuti 40.000 funti.

Predsjednikom engleske cionističke federacije izabran je ponovno dr. Weizmann, jednim od podpredsjednika Joseph Cowen (koji se dojako držao po strani).

Značajno je, da se na ovoj konferenciji prvi put debatiralo jevrejski u Engleskoj, i to o pitanju jevrejskog uzgoja, koju je debatu otvorio Yellin.

Konferenciji je pribivao i sir Herbert Samuel.

„Das Aufklaren des Antisemitismus“

Pod tim napisom piše »Agrar Tagblatt« od 9. juna članak, koji radi nestašice prostora ne možemo sav oštampati, pa ga donasamo ponešto skraćen:

»Za cijelo nije puki slučaj, da je u isto doba, kad su u Beču započele studentske demonstracije protiv Židova, u Zagrebu lajički organ borbene crkve počeo s kampanjom protiv jednoga dijela slušalaca zagre-

bačkog medicinskog fakulteta. Tko pozna internacionalnu organizaciju klerikalizma, tko zna, da se pod nazivom tako zvanih pučkih stranaka u Italiji i Njemačkoj, u Madžarskoj i Jugoslaviji, u Francuskoj i Austriji kriju posvuda isti elementi, a za njima da stoje isti pokretoci, koji ponižuju i zloupotrebljuju međunarodni položaj katoličke crkve do sredstva čisto svjetovno-političkih ciljeva, taj nije mogao ni časka posumnjati o tome, odakle je došao signal za hrišćansko-katoličku ataku pod popularnom lozinkom antisemitske borbe. I ekscesi, od ponedjeljka u Beču samo su neposredna posljedica te zapovijedi, koja je stigla borbenim duhovnim političarima iz Luegerove škole internacionalnim putem. A masa — ona evo nasijeda redovno ovakim lozinkama.

Ali između Beča i Zagreba i u tome pogledu ima bitna razlika. Veliko nezadovoljstvo, koje je u Beču nastalo nepodnošljivom nuždom, koja je trajala kroz godine, traži sebi oduška u ispadima protiv onih, koji se bilo u kojem pogledu smatraju sukritvcima ove nužde... Antisemitski ekscesi od davnine su ukorijenjena čovječanska napast. Uvijek ih vode dva glavna poticela svih pokreta masa, genetska stranost rase i socijalne opreke, koje potiču iz merkantilistički-kapitalističkog tla. Oba razloga preduboko su uvriježena u svakome čovjeku, a da bi prodro olako glas hladnoga razbora ili objektivnog razmatranja u doba uzbudjenosti. Ipak je dužnost javnih radnika, da se sveudilj suprotstavljaju opakostima pokreta masa i da ne daju, te zamijeni glas zdravoga razbora i nepisanih zakona etike, bilo to popularno ili ne.

I tu valja otvoreno reći, da ovdje u Jugoslaviji (zapravo dolaze u obzir samo Hrvatska, Slavonija i Bosna) samo u selima i samo u jednome dijelu poslovnoga života Židovi dolaze u obzir kao trgovci. Pojave vredižne trgovine i lihve u posljednje doba rata i sad nakon rata pokazuju već svojim silnim, gotovo beskrajnim rasprostranjenjem, da se tu ne može raditi samo o malenome procentu židovskoga pučanstva u ovoj zemlji, već da je prilika za socijalnu otimačinu u masama, koja se očitovala u formi lihve s robom i vredižne trgovine, učinila zločincima i najšire, najčišće arijske krugove. U nas otpada dakle svakako socijalna opreka kao prirodno poticelo antisemitizma. Ostaje dakle čista rasa mržnja. U tome pogledu može za cijelo da vrijedi kao najprvi poriv svakog, tko humano osjeća, da danas ponižuje čovjeka, ako pojedine osobe ili mase cijeni i klasifikuje po razlikostima rase i narodnosti... U istinu ima u židovskome narodu osebina nametnutih im od diaspore (Židovi Palestine bili su seljački narod), koje masu toga naroda, ili ako se hoće, pripadnike ove rase, čine merkantilistički - kapitalističkom duševnom grupom.

Po ovim vlastitostima mora da se ukazuje židovski narod u očima onih, čije se osjećanje opire kapitalizmu i merkantilizmu, opterećenim jednim veoma nesretnim svojstvom. Ali i ovi mogu kao ljudi da izvedu odatle jedini zaključak, da od samih Židova traže, da opet iskorijene ove nametnute vlastitosti i da svoje sposobnosti stave u službu opće tvari čovječanstva, umjesto da služe merkantilistički - kapitalističkom egoizmu, dakako ne prije, no što to isto budu uradili andjeoski čisti hrišćani...

Samo iz mutnog, i od toliko straha još više uzmućenog vrela rasne mržnje izvire ovdašnji antisemitizam. Žalostno je, da je borba u sveučilištu i u jednome dijelu novinstva uperena protiv židovskih studenata kao Židova, ta traži se relegacija židovskih medicinara, numerus clausus za njih i više takih dobrih stvari, ali još je žalostnije, da zastupnici židovskih studenata ne mogu navesti uvjerljivijih argumenata nego li neistine o dopustivosti stramojezičnih ispita u pojedinim sveučilištima i puku tvrdnji, da nema židovskih studenata u Zagrebu, koji ne bi poticali iz jugoslavenskih ili iz nesigurnih krajeva. Obje stranke bile bi dužne da izadju pred javnost sa tačnim statističkim podacima i da svoje zahtjeve zastupaju na osnovu pozitivnih data.

Članak završuje: »Javnost mora dakle u tome žalosnome studentskome sporu sa svom krepčinom zahtijevati, da se ušćuva prirodni narodni karakter našega školstva, ali mora da pripazi i na to, da se najpače u kulturna pitanja nikad ne unesu momenti, koji izvire iz nečistih ili niskih motiva. Vlada ima da pokaže, da i u uzbudjenim vremenima umije da visoko drži stijeg kulturne slobode u Jugoslaviji. Klerikalnim podstrekavaocima posljednjega pokreta valja dati nauku, da njihovi ispadi ostaju jalovi, da se njihove taktike uvijek s mjesta otkrivaju. Tajne crne internacionale ne spadaju više u one, koje se najbolje čuvaju.

Ovako »Tagblatt«. Radosno konstatujemo, da je to prvi slučaj nastojanja u zagrebačkom novinstvu, da se iz same redakcije s kulturnog i etskog gledišta uznastoji biti pravedan i onda, kad se radi o Židovima. Toga radi ne mislimo da polemismo s onim stavkama »Tagblatt«-ova uvodnika, koje nam se čine neispravnima ili bar ne zalaze dosta u dubinu, te bi pokazivale dovoljno razumijevanja za izvjesne pojave, za koje sam »Tagblatt« ističe, da nisu osebine Židova. Pisac »Tagblatta« i predobro zna, da ispadi antisemitske rulje protiv Židova redovito pogadjaju one ekonomski najslabije u židovstvu, koji su najmanje krivi općim, tako reći svjetskim pojavama dubokog raspada etike u masama. Što se tiče tvrdnje o neistini u memorandumu židovskoga djništva, ona se osniva na jednome nesporazumu, jer znamo, da židovski studenti niti su tvrdili, niti im je bilo na kraj pameti te bi tvrdili (kako to »Riječ« — tumači, po kojoj se valja informirao »Tagblatt«), da se drugdje polažu ispiti u drugom no u onom jeziku, kojega je naroda dotična visoka škola, pa, razumije se, nikako ne zahtijevaju, da se u nas ispiti drže u stranim jezicima. Dotična stavka u memorandumu židovskih studenata odnosila se na jezik medjusobnog saobraćaja inojezičnih studentskih grupa. Memorandum studenata upravljen je akademskome senatu i on će u kvesturi lako da sabere potrebne statističke podatke, koji će utvrditi ispravnost stajališta, da madžarski studenti možda posve neznatnim brojem potiču iz sadašnje Madžarske. Medjutim to doista nije bitno, već se radi o principu kulturne slobode, koja će dati utočišta u granicama mogućnosti i inostranim studentima, a budu li potrebna ograničenja iz prostornih razloga — jer samo ti dolaze u obzir — ona se nikada ne će smjeti da protežu na izvjesnu narodnost ili rasu.

Iz Palestine.

»Geulah«-tjedan u Palestini. London, 30. svibnja. (Žid. dop. ured.) »Geulah«-tjedan u Palestini je započeo. Sabirne akcije provode se s velikim oduševljenjem. Prvi dan sabralo se gotova novca, zlata, dragulja i gradilišta oko 15.000 pf. st. Siromašna Palestina završit će sabiranje s najmanje 30.000 pf. st.

Jabotinsky za osnutak židovske legije. London, 31. maja. (Žid. dop. ured.) Jabotinsky je upravo iz zatvora pismo na cionističko vodstvo, u kome maglašuje neophodnu potrebu, da se osnuje čim prije židovska legija. Pismo svršava ovim riječima: »Bez židovse legije za obranu zemlje nema židovske Palestine!«

Čini se, da nije neopravdan ovaj zahtjev s obzirom na silno uznemirenje među Arapima, koje sistematski neki stanoviti krugovi potiču na nemire i opskrbljuju oružjem. Tako javlja »Cassel's saturday journal«, da Arapi krijomčare u Transjordaniju znatne količine oružja, pače moderne poljske topove. Spomenuti časopis pozivlje englesku vladu, da istraži ove prilike, a izrazuje bojazan, da bi se mogli ponoviti izgredi, ako se bude mirno čekalo.

Kršćanji napadnuti u Palestini. Podtajnik za spoljašnje poslove izjavio je u sjednici engleske donje kuće od 19. maja, da su Arapi napali u franceskoj zoni u sjevernoj Galileji hrišćanska sela, pri čemu je 50 osoba usmrćeno. Earl of Crawford svadja to na stari antagonizam između muslimana i hrišćana, koji se rasplamsao usljed potpirivanja nacionalizma među Arapima.

Jaka vlada za Palestinu. Londonske »Times« donosi u svom »empire«-broju opširni članak o položaju, koji je nastao u Palestini britskim mandatom. Ponajprije konstatira, da je engleska okupaciona vlast već dosada znatno popravila prometne prilike i opskrbu vodom. Od velike će važnosti biti za razvitak Palestine rijeka Litani na sjevernoj granici zemlje, jer će ona davati električnu snagu Hajfi, budućej sredozemnoj luci, novoj bagdadskoj željeznici. Hajfa će se moći proširiti prema sjeverozapadu i jugoistoku. Velika i važna poboljšanja provede će se u najskorijoj budućnosti. Članak svršava slijedećom opaskom: »Jaka će vlada već u najbližim mjesecima biti kadra, da odstrani sve protivštine između Židova i Arapa, koje su u zadnje vrijeme izbile i koje su bile uzrokom posljednjim nemirima, i da privede sve produktivne energije korisnom i plodonosnom radu.«

Herbert Samuel — samostalni politički administrator Palestine. London, 31. svibnja. (Žid. dop. ured.) Imenovanjem Herberta Samuela »high-commissionerom« u Palestini riješen je maršal Allemby svih posala političke uprave. Mr. Samuel bit će neposredno odgovoran londonskoj vladi. Time se kanji jednom za uvijek spriječiti svaki vojnički utjecaj na unutrašnje poslove.

»Manchester Guardian« primjećuje tomu: Mr. Samuel počeo će dakle s izgradnjom civilne vlasti u Palestini. Svakako će njezino popuno uredjenje biti istom onda moguće, kad budu konačno uglavljene sve pojedinosti mandata, koje se upravo izrađuju. Ovo će vjerojatno uslijediti još prije 1. jula, prije nastupa službe po Samuelu.

David Jellin podnačelnik Jeruzaljma. London, 31. maja (Žid. dop. ured.) Javili

smo već, da su jeruzalimske oblasti imenovale novo gradsko vijeće, koje se sastoji od 2 Židova, 2 muhamedanca i 2 kršćana. Za podnačelnika je odredjen David Jellin.

(David Jellin spada među najuglednije ličnosti novoga jišuba u Palestini, a možemo ga smatrati osnivačem jevrejske škole u zemlji. Kao ugledni istraživalac na području jevrejskoga jezika bijaše Jellin vodjom u borbi, što se vodila prije nekoliko godina protiv nastojanja asimilatorskoga Hilfsverein der deutschen Juden«, da se zavede tuđi jezik u palestinske škole. U toj je borbi potpunoma pobjedila cionistička stvar. Tek nedavno pošao je Jellin u London, da intervenira radi jerusalimskih pogroma kod engleske vlade.)

Izjednačenje jevrejskoga jezika sa arapskim u Palestini. London, 30. svibnja (Žid. dop. ured.) Vojnički je guverner u Jeruzalemu odredio, da ima u buduće jevrejski jezik u javnome životu biti ravnopravan arapskomu. Ujedno je uputio gradsku upravu, da smjesti namjesti tajnike za jevrejski jezik.

Iz židovskog svijeta.

Novi progoni u Ukrajini. Varšava, 31. maja. Kišenjevski dnevnik »Der Jude« javlja, da se po posljednjim vijestima, stiglim na odbor za pripomoć, znatno pogoršao položaj Židova u Ukrajini. Zbili su se opet pogromi, koje su priredili Denjikinovi i Petljurini vojnici. Slijedeće su varošice stradale: Stara Užica — Styrnjca, Kolys (gubernija Podolija), Grigorjopol (gubernija Herson) i dr. Židovi iz okolice pobje-goše pred progonima preko Dnjestra. — Povodom te vijesti intervenirao je odbor za pripomoć u Ukrajini kod odbora židovskih delegacija u Parizu.

Akcija za emigraciju ukrajinskih Židova u Ameriku. Kopenhagen, 26. svibnja. M. Chefez profesor na moskovskom sveučilištu i predsjednik odbora za pripomoć postradalim Židovima prigodom pogroma u Ukrajini, otputovao je pred nekoliko dana u New York, da tamo organizira pripomoćni odbor na socijalno-zadruškog bazi za nastradale kod pogroma. Profesor Chefez želi tako da smjesti u Americi oko 40.000 nastradalih Židova iz Ukrajine.

Odbijen prijedlog da se pusti iz uza nad-rabin Löw. Szegedin, 1. lipnja (Magjarski brz. dop. ured.) U stvari nadrabina Löwa odredio je istražni sudac, da optuženik ostaje i nadalje u istražnom zatvoru. Protiv te odredbe uložio je priziv branitelj nadrabinov zahtijevajući, da puste optuženika na slobodu i da ga stave pod pasku u njegovu stanu. Szegedinski sudbeni stol odbio je ovu molbu s motivacijom, da smatra potrebnim na temelju argumenata suca istražitelja, da nadrabina ostane i nadalje u uzama.

Nesmetano se nastavlja strašna komedija magjarske »pravde«! Izjave holandskoga lista i njegova dopisnika morale su onemogućiti sve »optužbe«; ali u Arpadovoj zemlji vrijedi više riječ prezrenoga uhode (Holossya) nego li pravednost. Sjedi starije im je tek u zatvoru dovoljno siguran, a glasa savjesti svijeta i ne sluša kršćansko-socijalna Magjarska!

Ortodoksi i cioniste u Poljskoj. London, 26. svibnja. (Žid. dopis. ured.) Iz Varšave telegrafiraju: Reprezentanti ortodoksne organizacije »šlojme emune jirael« povukli

su se iz komisije, koja se bavila organizacijom kongresa za raspravljavanje sviju pitanja, koja se tiču obnove. Tendencija je toga zaključka, da spriječi zajednički rad sviju židovskih sila.

»Šlojme emune jisrael« izgubila je sav svoj utjecaj na židovske mase radi svoje separatističke politike, koja se očituje u sprečavanju svake zajedničke akcije.

Izliku za zaključak, da se povuče, našla je ortodoksnu organizaciju u zahtjevu, za jednakim brojem delegata, koji su priznati provizornom židovskom narodnom vijeću. »Šlojme emune jisrael« formalno je prihvatala, da broj delegata za kongres odgovara broju glasova, što ih je dobila njihova organizacija za poljski zemaljski sabor. Pokazalo se međjutim, da su cioniste dobili na svojim listinama do 250.000 glasova, dok je broj glasova ortodoksnе organizacije dosegao jedva 90.000.

Usprkos toga održat će se kongres, te se očekuje, da će njegova vijećanja biti od velike zamašitosti za daljnji razvitak pripomoćne akcije.

Dr. Straucher izabran u rumunjsku komoru. Židovske novine javile su, da je dr. Straucher izabran u senat. Kako naknadno saznajemo, nije izabran dr. Straucher u senat već u komoru, tako da Bukovina šalje u rumunjsku komoru 2 židovska poslanika (dra. Stranchera i dr. Pistinera). U zadnji su čas promijenili židovske kandidate, tako te su kandidirali za senat dra. Ebnera. (Izbori za senat obavljani su 30. maja, no rezultat još nije poznat.

Iz Jugoslavije.

Savez Cionista Jugoslavije primio je na pismo, koje je uputio predsjedniku ministarskog savjeta, g. dru. Milenku Vesniću, ovaj odgovor:*)

Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca
Kabinet predsjednika ministarskog
saveta

28. maja 1920.
Beograd.

Predsjedniku saveza cionista Jugoslavije.

Po nalogu Gospodina Predsjednika Ministar. Saveta čast mi je izvesti Vas, da je Gospodin Predsjednik primio Vaše srdačno pismo od 20. maja o. god. i da Vam blagodari na lepim osećajima u njemu izraženim.

Gospodin Predsjednik je ceo svoj život posvetio osećanju nacionalnog oslobodjenja i ujedinjenja našega naroda, te nije nijednog momenta sumnjao, da ostvarenje te velike ideje pretpostavlja i oslobodjenje i grupisanje i svih ostalih naroda u slobodne i nacionalne države. Zbog toga je on, radeći na oslobodjenju našega naroda, radio i na oslobodjenju Vaših saplemenika, za koje gaji poštovanje i veru, da će onaj deo njihov, koji je u slobodnoj Jugoslaviji, svima silama težiti da se naš državni život kreće ka opštem radu i blagostanju.

Molim Vas, da i ovom prilikom primite uverenje moga poštovanja.

Po naredbi

Predsjednika Ministarskog Saveta
šef kabineta
dr. Drag. Skarić.

Savezno vijeće. Radni Odbor je zaključio, da se ovogodišnje savezno vijeće održi u jesen iza sukoba. Mjesto i dan zasjedanja biti će pravovremeno objavljeni.

Antisemitski pokret na zagrebačkom univerzitetu. Mi smo se u prošlom broju u posebnoj članku osvrnuli na antisemitsku akciju reakcionarne grupe univerzitetskih studenata, pa ćemo sada samo da obavijestimo svoje čitaoce o daljnjem toku tog pokreta.

Antisemitski dio univerzitetskog djaštva predao je 4. o. m. akademskome senatu memorandum sa 340 potpisa. Uzgredice primjećujemo, da na samom medicinskom fakultetu imade 870 slušača. U tom se memorandumu traži, da se »relegiraju« svi inozemski židovski studenti sa zagrebačkog univerziteta te da se za domaće Židove uvede »numerus clausus«.

Nato je Žid. Akad. Potporno Društvo predalo akademskom senatu sljedeći podnesak ispred židovskog djaštva na zagrebačkom univerzitetu:

Akademskom senatu sveučilišta
kraljevstva SHS.

»Prema novinskim vijestima predao je antisemitski dio djaštva medicinskog i veterinarskog fakulteta ovog sveučilišta memorandum uperen protiv studija Židova u zagrebačkom sveučilištu.

Potpisano Ž. A. P. D., kao predstavnik židovskih studenata zagrebačkog sveučilišta drži suvišnim, da naročito upozori na rasnu mržnju, koja je diktovala taj memorandum, a koja izbija toliko očito iz svakog njezina retka, najpače iz činjenice, što se po priznanju pokretača toga memorandumna njihovu stajalištu pridružilo i njemačko nacionalno djaštvo uz komeesiju, da još godinu dana smije da govori njemački i u tom jeziku da polažu ispite, a dalje iz činjenice, da se židovskim studentima iz prije jugoslavenskih zemalja našega kraljevstva zacijelo ne može spočitnuti, te bi govorili ikojim drugim jezikom no hrvatsko-srpskim, pa ipak se za njih traži numerus clausus.

Ovi fakti isključuju napred svako stvarno raspravljavanje s pokretačima toga pokreta, koji se u izvjesnom novinstvu naviješta kao preteča antisemitske akcije u širokim masama.

Potpisano društvo želi stoga samo da konstataje za karakterizovanje tendencioznosti brojčanih data u antisemitskome memorandumu, da iz same Madžarske niti stigoše, niti stizavaju ikakovi transporti židovskih djaka, već se može podacima o zavičajnosti u kvesturi ovog sveučilišta utvrditi, da ti madžarski Židovi potiču iz krajeva, koji po mirovnome paktu pripadoše našem kraljevstvu, ili bar iz krajeva, za koje je to pred koji dan još bilo sporno.

Bilo bi nečedno, kad bismo ovome akademskome senatu išli da tumačimo temeljna državljanska i slobodnjačka prava, koja su osnovka svake ustavne demokratske države. O tome je doista suvišno, da još ista iznesemo protiv zahtjeva za numerus clausus.

No potpisano društvo jednako drži, da je pred ovim vrhovnim forumom našega prvoga znanstvenoga instituta suvišno posebice zastupati stajalište, da njegova vrata treba da budu otvorena svakome, pa i strancu, koji u njemu traži znanstveno obrazovanje, pa da prema tome ne može jednome natražnome skupu uspjeti, da ga degraduje u očima kulturnoga svijeta.

Nikoji od članova ovoga društva, bez obzira na njihovu zavičajnost, ne može i ne će, da ospori južnoslavenskog karaktera ovog sveučilišta, koji ipak naši članovi jednako, kao i prosvijetljeno djaštvo u opće ne može da smatra ugroženim pridollaskom inostranih studenata, makar se oni služili svojim materinim jezikom jednako, kako će svaki osviješteni Jugoslaven tražiti, da se jugoslavenski studenti u svakoj stranoj visokoj školi služe svojim materinim jezikom. U ime cionističkog dijela svojih članova želi ovo društvo još da istakne, da je tvrdnja antisemitskog memorandumu, te bi se cioniste odvajale od svake jugoslavenske akcije, u protimbi s činjenicama jednako kao i to, te bi takozvani madžarski Židovi bili cioniste, što oni sad bar najpretežnijim dijelom nijesu. Kako je tu nabačeno jedno naskroz političko pitanje, koje se može prema partijskom stajalištu raznoliko da tumači i izvraća, to potporno društvo pred svojim akademskim predstavništvom ne će da raspravlja o tome pitanju.

Konačno potpisano društvo drži, da bi djralo u dostojanstvo ovog akademskoga senata, kad bi ovo svoje očitovanje završilo kakovim apelom na nj.

Za Ž. A. P. D.: Predsjednik: Feliks Baum v. r. stud. agr. — Tajnik: Gjuka Kohn, v. r., stud. ing.

Na koncu valja spomenuti činjenicu da su prema našim informacijama antisemitski memorandum potpisale i dvije Izraelitkinje Mojsijeve vjere, čija imena predajemo ovim sudu dijele čestite javnosti, bila ona židovska ili nežidovska. To su neka Tea Segen iz Zagreba i Frida Rappaportova iz Beograda. Ta je činjenica ujedno značajna i za moral sakupljača potpisa.

Mitrovića. Dne 10. maja predavao je naš vrlo sumišljenk g. dr. I. Altaraz o temi »Herojstvo u istoriji židovskoga naroda« te je sve prisutne zadivio. Brojni nežidovi s mnogo su interesa saslušali predavanje, te je na njih ostavio predavač takodjer duboki dojam Drugi dan bilo je u počast gosta sijelo, te je i tom zgodom dr. Altaraz držao lijepo predavanje. »O programu cionizma« vrlo je lijepo govorio g. David Levi.

Sisak. Na vijest, da nam je Palestina opet povraćena, pozvala je mjesna cionistička organizacija bogoštovnu općinu, da održi svečanu službu božju, što je ista na dan Šavuota i učinila. Brojno općinstvo pribivalo je svečanom bogoslužju. Rabin Dr. Heiss je lijepim riječima ocrtao značenje Cijona za nas, te važnost odluke u San Remu. Svečanost završena je pjevanjem Hatikve, koju su skladno pjevali članovi omladinskog društva »Makabeja«.

Sanski most. Vijest o zaključku u San Remu, kojim se riješila sudbina Palestine kao židovske narodne domaje, izazvala je i ovdje veliko oduševljenje. I ako je u našem mjestu tek neznatan broj Židova proslavili smo ovaj istorijski momenat doličnim načinom kakogod su nam to naše sile dopuštale.

Iza svečane službe zahvalnice u sitalogi priredilo se na večer sijelo u društvenim prostorijama. Toliko put pjevana Hatikva drukčije nam se danas pjevala, jer iz svake riječi osjećali smo velik zanos, ostvarenu našu nadu. U duljem lijepom govoru, koji je popraćen srdačnim odobravanjem, razložio je g. David Kabiljo znamenovanje zaključka u San Remu, te ostavio dubok dojam na slušatelje. Tom je zgodom sabrano za Židovski narodni fond 740 K.

Utakmica Makkabija u Križevcima. U ponedjeljak 24. svibnja o. g. odigrao je »Makkabi« prijateljsku utakmicu u Križevcima, sa tamošnjim šport klubom »Gradjanski«, koja se je svršila sa rezultatom 1:0 za »Makkabi«. Igra je počela vrlo ostrim tempom i ugrožavalo se sad jedna, sad druga vrata. Nakon uzaludnih pokušaja s jedne i druge strane, da se postigne koji goal, svršilo se prvo poluvrijeme 0:0.

U drugom poluvremenu postala je igra sa strane Gradjanskog vrlo surova. U 34. minuti pada jedini i odlučujući goal za »Makkabi« scortiran po Weberu.

Od Makkabija su se istakli sljedeći: goalman Spitzer, koji hvatao nekoliko vrlo teških lopti, backovi Klaber-Sorš i Jungwirth F. a od Gradjanskog Heruc K. prijašnji najbolji igrač Viktorije i Wirth.

20. lipnja polazi Makkabi na svoju treću provincijalnu utakmicu u Bjelovar, proti B. Š. K. M.

Književnost.

Pjesme Miroslava Feldmana »Iza sunca«. Feldman je mladi Jevrej našeg nemirnog doba, doba dubokih osjećaja, živčanih prefinjenosti, Mozartovih mekanih melodija i futurističkih akorada u duhu. On ne svijerno proživljava u sebi borbu istočne kulturne čežnje srca i zapadne civilizovane erotične dekadence. U njemu je dubok osjećaj svemirske boli, budistička samilost i težnja za nirvanom, ali i ona etička socijalna volja za aktivnim oplemenjivanjem ljudskog života.

* Radi tiskarskih pogrešaka u zadnjem broju donosimo ponovno tekst ovoga pisma.

Takav je onaj dio današnje jevrejske omladine, koji se nije znao snaći i nacionalno-kulturno orijentisati. Odatle njihova čeznutljiva bezdomovinska drhtava duša puna boli i nekog sentimentalnog oblomovskog pesimizma, ali odatle i njihovo traženje sočne grude i mirnog doma. Tako su pjevali i čeznuli Franz Werfel (koji je govorio o nekoj kršćanskoj misiji jevrejske omladine), mladi pokojni Alfred Lempp i Maks Brod (dok je izvan cijonizma lutao u astronomskim visinama Tycha de Braha), Gustav Landauer (žrtva revolucije u Njemačkoj); možda je i put Ivana Putnika bio isti.

I. Feldman spada u ovu grupu nemirnih mladih Jevreja, u kojima se bori etika starog Jehove i prefinjena erotika današnjeg individualizma i epikurejske lične sreće. Feldman proživljava svoja snovidjenja u svoje krvavo plakanje »iza sunca«. To su časovi, kada zemaljska djeca stoje na obali velikog Oceana, stoje između sunca i mjeseca. Sunčane zrake isprepliću se sa mjesecim zrakama bljedog svijetla. U sumračju, kada se gubi razumna podjela stvari, proživljava svoje visine, ali i svoje zalaske ljudska duša. Nagon veže i lomi, a duša plače: »O, mi, koji smo nebo gledati znali, mi smo pali, mi smo pali...« I u tom padu uzdiže se često jedna praiskonska ljubav prema svima i svemu i govori: »Ako te nečas nevinu pustim s grješnoga loga, sjeti se, da su djedovi moji imali boga...« Mladi Jevrej ne zapada posve u mističizam, nego ponovno diže glavu i veli svima: »koji ne vjeruju: »Naša zastava nije mrtvo slovo.«

Feldmanove su pjesme i za jugoslavensku literaturu značajne, ali mi drugi vedri mladi Jevreji očekujemo od njega još mnogo više.

Altis.

Židovska biblioteka u Osijeku, koja je dosada izdala samo prvu svesku »Nar. Getta«, novele iz moderne židovske književnosti, proširila je svoje administrativno djelovanje time, što je to poduzeće preuzelo konzoreij, koji će uz današnje silno porasle troškove oko izdavanja knjiga, omogućiti izlaženje daljnjih svezaka. Kao druga sveska izaći će doskora »Doktor Kohn« od Maksa Nordana, zatim »Bog osvetnik« od Šaloma Aša i »Stara zemlja — nova domovina« od Teodora Herzla. Da bi se ovome po nas tako važnom poduzeću osigurao opstanak, nužno je prije svega, da ga naši sumišljenici što izdašnije podupru, pa zato ovime apelujemo na sve, da knjige ove biblioteke u što većem broju kupuju i šire među našim istomišljenicima.

Primili smo na ocjenu ove knjige:

Heinrich Margulies: Kritik des Zionismus, 1920. R. Löwit Verlag, Wien und Berlin, 170 str., veliki oktav.

Dr. Ignaz Zollschan: Revision des jüdischen Nationalismus, 1919. R. Löwit Verlag, Wien und Berlin, 180 str., veliki oktav.

Raphael Seligman: Probleme des Judentums, 1919., R. Löwit Verlag, Wien—Berlin, cijena broširano 16 K, uvezano 20 K, 156 str., veliki oktav.

Jakob Klatzkin: Hermann Cohen (sa slikom Hermana Cohena po radirungu Hermannu Strucka) 1919., Jüdischer Verlag, Berlin, 100 str., oktav.

Majer Balaban: Die Judenstadt von Lublin (sa crtežima od Karla Rich. Henkera) 1919., Jüdischer Verlag, Berlin, 112 str., veliki oktav (uvezano).

S. Zemach: Jüdische Bauern, Geschichte aus dem neuen Palästina, 1919., R. Löwit Verlag, Wien—Berlin 188 str., oktav (uvezano).

Max Brod: Sozialismus im Zionismus, 1920., R. Löwit Verlag, Wien—Berlin, 110 str., veliki oktav.

Dr. Salo Baron: Die Judenfrage auf dem Wiener Kongress. Auf Grund von dem Teil ungedruckten Quellen dargestellt, 1920. R. Löwit Verlag, Wien und Berlin, 212 str., veliki oktav.

Meir Wiener: Messias, Drei Dichtungen, 1920. R. Löwit Verlag, Wien und Berlin, 63 str., veliki oktav, uvezano Mk. 10.

Adolff Donath: Judenlieder, 1920. R. Löwit Verlag, 1920. Wien, u platnu broširano, 44 str., oktav.

Dr. S. E. Soskin: Kleinsiedlung und Bewässerung. Die neue Siedlungsform für Palästina (Nationalfonds-Bibliothek Nr. 4, herausgegeben vom Hauptbureau des Jüdischen Nationalfonds Den Haag, Heulstraat 5, 1920, Jüdischer Verlag, Berlin, 64 str., oktav s nacrtima).

Baruch Krupnik: Die jüdischen Parteien. Ein Ueberblick zur Orientierung, 1919., Jüdischer Verlag, Berlin, 30 str., oktav.

Eugen Hömlich: Feuer im Osten, 1920., E. P. Tal & Co., Verlag Leipzig, Wien, Zürich. (Inicijalij od Elijahu Rapoportu) 156 str., oktav.

Jakob Finger mann: Menschen im Abgrund. Roman, 1920., R. Löwit Verlag, Wien und Berlin, 279 str., oktav.

Leon Kellner: Theodor Herzls Lehrjahre (1860—1895). Nach den handschriftlichen Quellen. R. Löwit Verlag, Wien—Berlin 1920., 160 stranica oktav. Cijena 10 maraka.

Sve ove knjige mogu se dobiti odnosno naručiti u knjižarama Gustava Seidemannna, Prijedor i Hinka Spiegela, Zagreb, Petrinjska ulica 2.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda. Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Za obnovu Palestine.

Prigodom zaključka u San Remu.

Beograd: Po „Karmelu“ sakupljeno u sinagogi „Bet Israel“ na blagodarenju jevrejske opštine 6000.—
Novogradička: Sabrano 1708.—
Ostar: Olga Rosenfeld i Oskar Koen sak.: Porodica Koen 2000.—. Porodica Rosenfeld 500.—, Robert Kohn 500.—, dr. Moša Munk 400.—, Zadik Danon 200.—, Konforti 200.—, M. Finzi 150.—, Klara Hajon 150.—, po 100: Dr. Tajtacak, dr. Herlinger, Hans i Alfred Altarac, Klein, Altkori, Ing. Kohn, J. Romano, Fischbein, Izak H. Beraha, Mentaš H. Beraha, David Amarglio, L. Russo, Kamhi, po 40.— David Frommer, Sida Attias, Jos. Frommer, po 10.— Kormes, Luisa Bergmann 5180.—
Osijek: Sakupila Paula Leitner: Josip Grünhut 15.000.— I. N. Schulhof 10.000.—, dr. Marko Leitner 4000.—, po 1000.— Jakob Bröder, Spingarn i Kohn, Hermann Schein, Adolf Reichsmann, Vilim Vogel, po 500.— Alfred Kozma, Ja. Schürz, Stockhammer 60.—, po 50.— dr. S. Laufer, Leon Altarac, Mandelbaum, Gavro Pa. po, Čaček, Izak Altarac 30.—, po 20.— Sam. Kob Weiss, H. Schön (nastavak slijedi) 35.500.—
Zagreb: Nica: Emil Horovitz 500.—, Juda Montilja 500.—, Herman Liebling 250.—, Otto Weiss 200.—, po 100.— Izidor Levi, Sam. Papo, Lud. Krauss, Em. Rapport, Salomon Salom, Simha Levi, po 50.— Franciska Kraus, Sal. Trinki, Moise Salom, Rena i Zadik Salom, Sam. i Rafael Trinki, Rafael Danon, Hilda i Baruch Schmittlich, Rena Montilja, Ido Freyer, Dora Montilja, H. Krautblatt, Benjamin i Sara Pinto, Jakob Altarac, po 40.— David Aramović, po 30.— Moric Atijas, Viktorija Trinki, po 20.— Zadik i Lenka Levi, Rifka Montilja, Simha Danon, Rifka Altarac i Levi Izidor kod tore 80.— 3180.—
Zagreb: po 20.000.— Makso Mayer, po 10.000.— Jakob Wolkenfeld, Gizela Wolkenfeld, Ferdinand Mayer, po 5.000.— Jakob Fischer, Ernst

Herlinger 4.142.50, po 2.000.— Sam. Pollak i dr., Žiga Schulhof, po 1000.— Hugo Altschul, Oskar Egersdorfer, po 500.— R. Lausch, po 400.— dr. Gjuro Jellinek po 100.— Leo Friedrich. 66.142.50 prije iskazano 191.020.—
ukupno 257.342.50
Koprivnica: Milan Scheyer i Karolina Reisch sabrali 12.100.—

Ispravak.

Ovamo treba pribrojati iznos od K 22.912, koji je sakupljen u Sarajevu, kao i iznos od K 6050.—, koji je poslat iz Banjaluke, a koji su iznosi pogriješno bili iskazani u prošlom broju pod drugom rubrikom.

Iskaz darova

za vrijeme od 20./V. 1920. do 5./VI. 1920.

Opći darovi.

Zemun: Vilim Scheer K 200.—, po 100.— Moric M. Sasson, Mijam M. Sasson, Hinko Samlaić, izg. oklada Mihael Grubi—Dr. Uhrbach, Avram Deutsch 120.—, Rafael Poljokan 80.—, u hramu sakupljeno 40.—, S. Farhy 40.—, po 30.— Filip Gross, Jenő Pisker, po 20.— Jos. M. Sasson, David M. Sasson, po 10.— Oskar Goldstein, Paul Engelmann, po 5.— Josip Alschech 1011.—

Samoopozovanje.

Bihac: Šabetaj Levi 10.—
Virovitica: Dr. H. E. Kaufmann 5.—
Gradačac: Mento B. Kabidjo 20.—
Djakovo: Wilim Münz 10.—, po 5.— Dr. G. Kraus, Olga Kraus, Vali Wegner, Drag. Wegner, Robert i Zlata Spiegel, O. i R. Bessermann, Jakob Silbereberg, Hugo Fuchs, Olga Weiss, Leopold Weiss, Jelka i G. Freundlich, B. Kerpner, Roza Münz, H. Münz, po 2.— Jos. Wollner, po 15.— godišnje H. Goldstein, Isidor Loschitz, Šandor Auferber, 5.— Klara Silber-

berg 10.— A. Sommer 34.— 176.—
Mitrovica: Izo Weiss 2000.—, Salomon Buchwald 400.— i Adolf Rosenberg 100.— 2500.—
Križevac: N. 25.—, po 5.— Zora, Jelisava i Vlatko Hirschl, Jelka Breyer, Fritz Pollak, po 2.— Stj. Berkeš 52.—
Darugar: za travanj i svibanj 84.—
Karlovac: Oskar Fröhlich 400.—, Jos Rendeli 100.—, po 80.— Robert Reiss, Dr. Mavro Gross, po 60.— Pavao Beck, Adolf Schlesinger, po 50.— Jak. Fišer, po 45.— ing. Filip Heksch, po 40.— Slavo Hochsinger, Emil Kramer, Artur Weiss, po 30.— Sam. Weinberger, po 20.— Dr. Milan Beck, Lisander Reich, Mavro Walder, Paula Berger, Rudolf Glück, David Meisel, po 10.— Dr. Bern. Šik, Gustav Herrstein, A. Lövy, M. Reiner, Alma Gostl, po 5.— Tauber, po 4.— Miroslav Herlinger 1204.—
4051.—

Skrabice.

Bihac: Samuel Atijas 17.54, Šandor Rechnitzer 3.—, Juda Maestro 6.20, Mica Atijas 8.— 34.74
Zemun: B. Beherano 38.—, Dr. H. Uhrbach 178.— 216.—
Djakovo: E. Schwarz 2.70, dr. G. Kraus 17.94, Is. Loschitz 13.— 33.64
Zagreb: Žid. akad. potpor. društvo 133.21
Zenica: Salomon Atijas 100.—
Beograd: Po „Gideonu“ ispražnjene kasice 488.—
1005.59

Dječji sabirni arci.

Gradačac: Goldina Kabiljo 68.—, Moric Kabiljo 40.—, Danko Kabiljo 50.—, Albert Kabiljo 68.— 226.—

Zlatna knjiga.

Zemun: Dr. Samuel Sonnenfeld n. i. novorođenečeta Juliana Sonnenfeld 500.—, prig. Be-

ritnila u kući A. Spitzera sakupljeno n. i. novorođenčeta 500.— Prigodom glavne skupštine Mjesne cijon org. upisuje ista mnogozaslužnog predsjednika Morica M. Sassona po 200.— Moric M. Sasson Bela Sonnenberg, Jakob Klopfer, po 100.— Jos. M. Sasson, Jak. Bondy, Hinko Samlaić, Izidor Bihaly, Dr. Stanić, Vilim Lederer, David Bihaly, po 70.— Armin Singer, po 60.— Paul Bihaly, Josip Brüll, Eduard Sessler, po 50.— Čelibi Jakob, Moric Friedmann, Izak Spindel, Em. Samlaić, Moše B. Aron, po 40.— Josip Elias, Žiga Szemnitz, S. Grossmann, W. Adler, David M. Sasson. Dr. Schön, Dr. Hercog, Dr. Uhrbach, po 30.— Ign. Szemnitz, Emil Tagleicht, po 20.— Vita Belerano, Dr. Band, Bartol Gutmann, Izidor Dorf, Paul Goldstein, Julius Wiegenfeld, Izak Darsa, Izak Nachmias, Herman Szemnitz, Bernh. Bielitz, Albert Szemnitz, prof. Kohn, po 10.— B. Darsa, Ign. Wiegenfeld, Franjo Flesch, Herman Schurtzer 3460.—
 Beograd: Za upis „Jevrejskog omlad. društva „Gideon“ 800.—
 4260.—

Masline.

Beograd: Po „Karmelu“ sak. na vjenčanju Pijade—Burlan 200.—
 Zemun: Dr. A. Schön n. i. pok. Johan Sonnenberg 40.—, Etela Pisker n. i. svoje 10.— prig. Beritmila u kući A. Spitzera sak. n. i. novorođenčeta Samuel ben Avram Spitzer 20.— sve u vrt „Zemunskih cijonista“ 70.—
 Mitrovica: Julijo Fuchs 20 maslina umjesto vijenca n. i. Albert Krauss u Herzl-šumu 200.—
 Dakovo: Joh. Šorš n. i. Paule Šorš 100.—, Roza Spitzer n. i. Erne i Šime Spitzer iz Kopanice 80.—, Türkel 15.—, Ervin Schön n. i. Zlate Sommer 50.—, prig. Beritmila u kući Šandora Auffenberga n. i. Veljko Auffenberg 100.—, za prodano cvijeće Zlate i Lj. Silberberg, Ele Goldstein, Aranke Landfelder i Ane Wegner 310.— sve u gaj Miše Sommera 655.—
 Virovitica: Artur Venezianer i supruga n. i. pok. Sam. Rosenfeld u Herzl-šumu 20.—
 Požega: Manfred Sternberg u vrt „Mjesne org. Požega“ 200.—
 Zagreb: Gizela Rechnitzer u gaj Slavka Aschnera 20.—, Obitelj Jakoba Neumanna i Hinka Weillera iz Pisarovine otvaraju vrt pok. Žigi Weilleru 110.—, Prigodom zaruka Eme Weiller-Franje Spitzera za vrt n. i. istih 1500.— 1630.—
 Daruvar: Prigodom svatova Schmutzer—Löwinger sakupljeno n. i. kap. Trumpeldora u vrt Žid. oml. društva 300.—
 Križevac: Prig. rodendana Jelke Breyer 300, Fritz umj. cvijeća 40.—, Jelka Breyer 100.—, sve n. i. Jelke Breyer, za promjenu novca 40, sve u gaj „B'ne Jisroela“ 480.—
 Novogradiška: Gizela Weiss u vrt pok. Ane i Heinricha Spiegela 100.—, Fani Fuchs otvara vrt pok. Wilhelma Fuchsa 100.—
 3955.—

Radničke kuće.

Beograd: Po „Karmelu“ sak. na venčanju Kl. Atijas—N. Albahari 200.—
 Mitrovica: Julijo Fuchs daruje za 3 radničke kuće i to po jednu n. i. David i Fanika Fuchs, Josip i Betika Braun, i n. i. dr. Bernhard Rehberger i pokojnog mu jedinca Ericha. 6000.—
 6200.—

Pionirski fond.

Bihać: Leon Kavezon prigodom ozdravljenja daruje kod tore 50.—

„Nordanov grad“.

Beograd: Po „Karmelu“ sak. na venčanju Matilde Afar—Avram de Majo 400.—, po „Gideonu“ sak. 400.— 800.—
 Daruvar: Zdenko Fürst za promjenu vojničkog odjela 80.—
 Karlovac: Otto Rechnitzer za učinjenu zadaću od I. H. 20.—
 Prijedor: Za promjenu novca 40.—
 940.—

Nahla.

Prijedor: Rika Hasson, Etela Stern i Lili Moskovitz sak. prvi dan Ševuota za cvijeće 600.—

Banjaluka: Za prod. cvijeće na Ševuot 391.—
 Zenica: Za prodano cvijeće na Ševuot 186.—, Papo—Krauss dobitak na lutriji 15.— 201.—
 1192.—

Obnova Palestine.

Osijek: Sakupljeno prigodom izbora za Žid. općinu: po 400.— Karl Glesinger, Ljud. Kohn, Lav. Baum, Vilim Hahn, Albert Breier, Geza Boskovitz, Izidor König, Hugo Boskovitz, dr. Hugo Spitzer, po 250.— Josip Kras, po 200.— Sigmung Rosenberger, Kümmelberg, Hugo Schön, po 120.— Adolf Löwy, po 100.— Leopold Singer, Samuel Wiener, Hugo Deutsch, Ign. Haas, po 80.— Ašer Kišicki, Otto Grünfeld, Izidor Kohn, Mavro Abrahamsohn, Lad. Reinitz, Sam. Lichtentail, Paula Leitner, Adolff Mahler, Mirko Kraus, po 60.— David Fischer, Oskar Rottmann, Lud. Fischer, po 50.— Lj. Kastl, Marko Kohn, Herrnhut, Jakob Szekler umj. honorara dr. Schwarzu, Mavro Gross, po 40.— dr. Leo Schwarz i Rikard Schulz za golove pri utakmici „Makabi“. Maks Schön prig. rodendana, Jos. Weinberger, Drag. Horn, Hinko Kiss, Izo Flugler, Dragutin Flugler, Bela Banet, po 30.— Bern. Freundlich, Jakob Boskovitz, Šandor Sternberg, Hugo Herrnhut, po 20.— dr. Ernst Fischer, Adolf Fischer, Julije Fischer, dr. Leo Margulies, dr. Rikard Bauer, Bela Friedmann, Eug. Rausnitz, po 10.— Natan Schwarz, Fritz Lderer na izletu, Paula Lautner, po 6.— Blanka Berger, Benetković, po 5.— Leo Engel, Mela Klein, F. Berger—A. Kišicki dio dobitka 750.— 7542.—
 Zagreb: Ig. Spitzer iz Kupinca 120.—, N. N. nadenih 100.—, Ign. Pessing 200.— Ješua Salom 160.— 580.—
 Šišljavić: Drag. Makar-Geher sak. kod Rendelia u Sv. Ani: po 20.— Rendeli, N. N. Hochsinger, Rendeli 80.—
 Bihać: Jakob R. Atijas 500.—, po 200.— Jeroham Levi, Juda Levi, Jos. Kavezon, Aron Kavezon, po 100.— Simha Atijas, Azriel Atijas, Leon Kavezon, Avram Abinum, Juda Maestro, Jos. I. Levi, Rudolf Rechnitzer, po 50.— Leo Kavezon, Mošo Atijas, Regina Kavezon, Jakob Baruch, Luna J. Levi, Mošo Altarac, Hajim Levi, Jakob Levi, Blanka Maestro, Moric Friedmann, Sarina Abinum, Isidor Altarac, Jakob Izreal, Leon Altarac, Jos. Pinto, Šandor Rechnitzer, po 30.— Ema Rechnitzer, Rifka J. Levi, po 20.— Sam. H. Pinto, Rifka Jak. Levi, Sara Azriel Attijas, Jakob Alhalel, Solči Baruch, Sara Avram Atijas, Rahel Atijas, Irma Rechnitzer, Blanka Pinto, Hajim Pinto, Jos. Papo, Sara H. Pinto, Solči Izrael, Luna H. Levi, Sara Atijas, po 10.— Beja Papo, Beti Friedmann, Cili Rechnitzer 3190.—
 Brčko: Prigodom Beritmila u kući Morica Levi-a sakupljeno 664.—, kod tore darovaše: Is. S. Alkalay 200.—, Santo S. Alkalay 100.—, Hošea Pinto 75.—, Avram D. Levi 50.—, Jak. D. Finzi 50.—, Avram Almuzlino 50.— 1189.—
 Varaždin: Hermina Goldmann 20.—, Vilim Strauss 30.—, po 10.— Žiga Strauss, Cecilija Strauss, Adolff Leitner 80.—
 Banjaluka: L. Moskovitz 100.—
 Žepče: Salam. A. Musafija dobitak karata 25.—
 Zavidović: Prigodom „Hanukat Abajit“ u kući Izaka Altarca daruju: po 100.— Mošo I. Musafija, Jos. A. Musafija, A. Kabiljo, po 50.— Eškenazi, Izak Ozmo, po 40.— Albert i Luna Musafija, Izak Kabiljo, J. E. Kabiljo, Eliša i Haim Kabiljo, po 30.— Sara, Olga, Rahela i Estera Musafija, po 25.— Ester Altarac, Izak A. Kabiljo, Mihael Papo, po 20.— Mošo A. Kabiljo, I. Maestro, Avram Altarac, Jakob H. Musafija, Avram R. Musafija, Simka, Lenka, Berta, Bukus, Sultana i Sara J. Kabiljo, Luni Musafija, Mazalta Altarac, Estera Ozmo, po 10.— Mošo i Jakob Kabiljo, I. Elberger, Ester Altarac, Rena Musafija, Blanka Kabiljo, Sara Musafija, Hana Kohen i Olga Musafija 1435.—
 Virovitica: Dr. H. E. Kaufmann 120.—, David Kohn 50.—, Feldmann i Baden umj. vijenca Rosenfeldu 70, na Purim sakupljeno 236.— 476.—
 Skoplje: Izrael Avramović 100.—
 Križevac: Makso Mayer dar kod tore 50.—, Milan Hirschl 250.— 300.—
 Beograd: Po „Gideonu“ sabrano 168.—
 Karlovac: Josip Weiss 100.—, Dr. Eisler 50.—

Novogradiška: Sabrano 1708.—
 20.—, Jos. Politzer dobit na kartama 30.— 50.—
 Daruvar: Prigodom Beritmila u kući Mermelstein sakupljeno 560.—, na svatovima Feldbauer—Pfeiffer 190.— 750.—
 16.215.—

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 33.116.85
 Iz Bosne i Hercegovine K 3.232.74
 Iz Srbije K 2.756.—
 Ukupno K 39.105.59

Za žrtve pogroma.

Novogradiška: H. S. 50.—
 Zavidović: Musafija sakupio 105.—
 Šid: Emil J. Winterstien 50.—
 205.—
 (Nastavit će se.)

**JELISAVA HIRSCHL
 MARKO GÜNSBERG
 ZARUČENI
 Križevci—Prostejov (Čehoslovačka)
 mjeseca lipnja 1920.**

*Giza Fürst
 Hinko Graf
 zaručeni
 Zagreb, mjeseca lipnja*

*Ružica Strauss
 Benko Richter
 zaručeni
 Pakrac Derventa*

*Ema Weiller
 Franjo Spitzer
 zaručeni
 Rijeka Zagreb*

**VERA DEUTSCH rođ. HIRSCHL
 MARKO DEUTSCH
 VJENČANI
 Križevci, mjeseca lipnja 1920.**

NATJEČAJ.
 Izrael. sef. bogoštovna općina u Sarajevu imade popuniti jedno mjesto
učiteljice
 izraelske vjeroispovijesti za dječije zaba-
 vište. Početna plaća po pogodbi.
 Reflektantice imadu svoje molbe naj-
 dulje do 15. augusta t. g. ovoj verskoj op-
 ćini predložiti uz priklop slijedećih isprava:
 1. Rodni list,
 2. svjedodžba o svršenoj preparandiji,
 3. da je pripadnica kraljevstva S. H. S.
 te da potpuno vlada hrvatsko-srpskim je-
 zikom.

NATJEČAJ.
 Za školu crkveno-jevrejske općine po-
 trebni su: jedna učiteljica srpskog je-
 zika, jedan učitelj franceskog i jedan
 drevnog-jevrejskog jezika. Prvenstvo
 imaju oni, koji znaju pomalo španjolski
 Kandidati, koji bi se hteli primiti, nek-
 pošlju svoje uslove i molbe crkveno-
 jevrejskoj općini u Bitolju.